RUSKI INWALID

No. 156.

SOBOTA. 3 Lipca 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Prussy. Niemcy. Franciia. Angliia. Szwecyia. Wiadomości Naynowsze. Angliia.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 3 Lipca.

Ostatni koncert Pani *Catalani* ma bydź w Poniedziałek następny 5. b. m. o godzinie 6 z południa w wielkiey sali nowey bursy kupieckiey. Gdy ogrom tego lokalu przeszło 2000 osob pomieścić może, zmnieyszono za tem cenę biletów do 10 rubli assygnacyynych, a dochod cały dobroczynna Artystka przeznacza dla ubogich wstydzących się żebrzeć.

— Biletów na ten ostatni koncert można dostać u Pana *Angelo*, koło mostu *policeyskiego*, u Xięgarza *Pluchard*, u Xięgarzy braci *Sleunin* w wielkim magazynie angielskim.

Królestwo Polskie.

z Warszawy 30 Czerwca.

Jego Cesarzewicowska Mość, Wielki Xiąże *Konstanty*, wyiechał przed kilku dniami z tuteyszey stolicy na nieiaki czas do *Białegostoku* i *Brześcia Litewskiego*.

Wyiątek z listu Obywatela Poznańskiego.
(Orzeł biały).

Bytność Deputacyi z Polaków złożoney niebyła w Berlinie próżną, ułożyła wraz z Kommissyą organiczną Plan nowey organizacyi sądownictwa w W. Xięztwie Poznańskiem. Wzięła sobie za naypierwszy przedmiot język narodowy. Na tym punkcie były posiedzenia cokolwiek burźliwe, tak dalece, że powiedziano Członkom Deputacyi aby niezapominali, że są pod Pruskiem panowaniem. Ci odpowiedzieli, iż Król niebyłby Panem naszym, gdyby niebył Wielkim Xięciem Poznańskim, a my nie różniemy się niczem od współ-rodaków, tylko odmianą panowania, a narodowość nam zapewniona, nie zasadza się ani na mundurze, ani na wolności noszenia kontusza, lecz przynaymniey na języku i obyczaiach. Jeżeli nas zniemczyć chce Rząd niech

otwarcie postępuie. Wszak w Szkołach w ostatnich klassach, iuż niedaią nauk w ięzyku narodowym. »Widząc ten zapał, solwowano sesyią, a gdy członkowie roziechać się mieli, niechcąc być odpowiedzialnemi współziomkom, wszelkiemi ich sposobami zatrzymywano, wzywaiąc na obiady do Króla, do Xięcia Kanclerza Stanu i innych, i na drugiem posiedzeniu otrzymali to co żądali.

Naprzód: ięzyk Polski we wszelkich magistraturach. Ieżeli niemiec z niemcem mieć będzie sprawę, proces, lubo w ich ięzyku toczony, wszelako dla utrzymania narodowości, wyrok we dwóch ięzykach ferowany być ma.

Postępowanie głośne. Rodacy wszędzie zasiadać maią. Sędziowie Pokoiu powiększoną mieć bębą władzę, Hipoteki po polsku i po niemiecku. Sądy ziemskie dwa w Poznaniu i w Bydgoszczy; Sąd Apellacyiny iako ostatnia Instancia w Poznaniu na dwa Senaty dzielić się ma. Minister Sprawiedliwości tylko do rzeczy ekonomicznych wpływ mieć będzie. Causae nullitatis, względem przestąpienia oczywistego formatności z krzywdą małoletnich, poydą do sądu kassacyinego nadreńskich prowincyi, gdzie czterech Polakow sędziów i ieden prokurator zasiadać będą i wspólnie obudwóch prowincyi sprawy odrzucać lub ostatecznie rozsądzać.

z Lubartowa, 23 *Czerwca*.

Zebrana pod miastem naszem dywizyia Ułanów dla odbywania obrotów woiennych obchodziła dnia 20 b. m. pamiętną i wszystkim Polakom miłą rocznicę *Przywrócenia Krolestwa Polskiego* przez N. Cesarza i Króla ALEXANDRA I. Uszykowane na polu to woysko słuchało mszy świętey, którą miał naystarszy w dywizyi Kapelan przy ołtarzu wzniesionym pod namiotem. Po nabożeństwie, w czasie którego wszyscy obecni łączyli swe modły z Kapłanem o długie i szczęśliwe rządy dobrego Monarchy, modły maiące za pobudkę wdzięczność dla Niego za tak rzadkie w świecie dobrodzieystwo, przeciągnęły brygady z dowódcami ich Jenerałami *Suchorzewskim* i Xięciem *Wirtembergskim* kłósem i galopem przed Jenerałem *Weysenhoffem* dowódcą całey tey dywizyi. Piękność ludzi i koni, pewność obrotów i długość szwadronów zadziwiały widzów. Wieczorem, oświecono rzęsisto domy, a mieszkania wszystkich wyższych i niższych officerów szczególniey iaśniały.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

PRUSSY.

z Królewca 18 *Czerwca*.

W przeszłym miesiącu zawinęło tu 28 statków, do *Memla* 104, a do *Piławy* 101. Myliłby się bardzo ten, ktoby ztąd sądził o wzroście handlu. Powszechny owszem iego upadek, przymusza szyprów, iż szukaiąc frachtu, płyną od iednego portu do drugiego. Drzewo w Anglii nie popłaca; sprzeczne zaś wiadomości o dotychczasowym zakazie wprowadzania zboża z zagranicy, nie pozwalaią spodziewać się pewnego zysku z wysłania zboża do Anglii. Posłana niedawno znaczna ilość zboża do Hollandyi, była przeznaczoną dla Francyi, gdzie zaczyna brakować żyta i pszenicy. Anglicy prowadzą prosto do Rossyi towary osadnicze, które mierney opłacie cła podlegaią. Tak więc wyprowadzamy tylko towary rękodzielniane, od których w Rossyi wielkie cło nałożono.

NIEMCY.

z Wiednia, 18 *Czerwca*.

Nayiaśnieysi podróżni zabawiwszy czas nieiaki w Pradze udali się 15. b. m. przez Budweis do Austryi. Xięztwo JchMość Sascy iadą także do Wiednia; Arcy-Xiąże następca zwiedza prowincyie czeskie i opatruie wszystkie celnieysze mieysca tak do woyskowości iak do handlu należące; Arcy-Xiąże zaś *Reynar* z młodą małżonką swoią wyiechał ztąd do Milanu.

FRANCIIA.

z Paryża, 23 *Czerwca*.

Narady parlamentu deputowanych względem budżetu Ministerstwa spraw wewnętrznych iuż są skończone. Na rozmaite publiczne gmachy w Paryżu wyznaczono było 1,400,000 franków; lecz odtrącono późniey od tey summy 200,000. Z summy przeznaczoney na pensyie dla prefektów, a wynoszącey 2,166,000 chciano odtrącić także 440,000; lecz Pan *Girardin* ieden z członków strony lewey uczynił uwagę, że te pensyie i bez wszelkich nawet odtrąceń dosyć są małe, a gdy iescze się zmnieyszą, wtenczas samych tylko zamożnych obywateli na te urzędy można będzie wyznaczać.

Rzeźnik ieden z przedmieścia *St. Ger-*

min którego syn chodzi na lekcyie prawa, zabronił był iemu iak naysurowiey, aby się niełączył z młodzieżą zgromadzaiącą się po ulicach i wszczynaiącą rozruchy, ani też wdawał się z nią w iakie kolwiek tego rodzaiu przedsięwzięcia. Przez pierwsze trzy dni syn iak nayściśley wypełnił wolę oyca swoiego; lecz w przeszły czwartek gdy oyca niebyło w domu wyskoczył na bulewar, i krzyczał z towarzyszami: »*niech żyie konstytucyia!*« Poznano go zaraz i doniesiono oycowi, który, gdy syn powrócił do domu upomniał go należycie i naymocniey zalecił, aby iuż tego więcey niebyło; lecz niespokoyny synek zmyślił nazaiutrz ból głowy, i pod pretextem użycia świeżego powietrza, wmięszał się znowu w kupę swawolnych towarzyszów i począł krzyczeć iak wczora. Oyciec który niepostrzeżenie śledził go zdaleka, przedarł się aż do środka krzykaczów, i synka swoiego tam znayduiącego się porządnie począł okładać kiiem: »*Co za barbarzyństwo,*« wołali uczniowie; lecz rzeźnik spokoynie kończąc operacyią, odpowiedział niespokoynym: »gdyby wasi oycowie byli iescze w życiu i znaydowali się w Paryżu, pewnieybyście niepozwolili sobie takiey swawoli.«

— W tych dniach powołaną została przed sąd policyi poprawczey młoda dziewczyna *Cecyliia Larmet* z powodu następuiącego: żyła ona w nieprawym związku z tkaczem *Petit*, i chcąc go zmusić aby się z nią ożenił, zapewniła iż iest wciąży. Po siedmiu miesięcach ukazała mu dziecko, mówiąc że ie przed czasem powiła, a które rzeczywiście *ukradła* u żony pewnego ubogiego muzyka. *Petit* przyiął był na siebie wszelkie obowiązki oyca pomimo żartów sąsiadek które wiedziały o wszystkiem. Nakoniec, prawdziwa matka po długich i próżnych staraniach znalazła sposobność odzyskania swoiego dziecka, a przywłaszczycielka przed sąd powołaną została.

— Rząd nasz sprowadził był iak wiadomo z Terre neuve ośm psów znanych z wrodzoney sposobności ratowania tonących, celem rozmnożenia ich we Francyi. W tych dniach czyniono z niemi doświadczenie, do którego zamiast ludzi użyto wielkich lalek. Ta proba iak naypomyślniey poszła i na przyszłość iak naylepsze zapowiada skutki.

Jenerał *Foy* mocno się użalał niedawno w Parlamencie deputowanych na to, że Francyia odstąpiwszy lewego brzegu Renu utraciła tym samym *przyrodzone* swoie granice, które same według słów iego mogły zabespieczyć Francyią od wszelkich napaści, a Europę utrzymać w ciągłym pokoiu. Z takimże zapałem ten Jenerał wyrzucał Ministrom, że przy układach z dworami zagranicznemi niepotrafili zatrzymać wszystkich tych maiętności i posiadłości, które *Bonaparte* w cudzych państwach przyiaciołom swoim szczodrże rozdawał. (Niepomyślił zapewne o tem Jenerał *Foy*, że wszystkie te prawa przez zawarcie pokoiu powszechnego same przez się upadły.)

Angliia.

z Londynu 20 Czerwca.

Kuryier Londyński z dnia 10 Czerwca z powodu negocyacyi z Królową donosi co następuie.

»Izby wstrzymały się; i póki zostanie ieszcze iskierka nadziei pogodzenia osób panuiących, przez coby położyła się tama wszelkim krzywdzącym wyiaśnieniom; żaden dobrze myślący życzeć sobie niemoże, aby publicznie rozgłaszono fałszywe wieści, ażeby roztrząsano sprawę Królowey nim ta przed sąd Izby wytoczoną niebędzie.«

»Jednakże uczynić tu musiemy uwagę którą nam duch bezstronności nastręcza. Dziennik *Czas* przypuszczaiąc że Królowa iest zupełnie niewinną, wyrzucał Ministrom ich niegodne postępowanie, oświadczył że niema prawa na mocy którego Królowa karę otrzymaćby mogła. Nie naszą iest rzeczą rostrząsać czy Królowa iest winną lub nie, ale daymy nato iż ona albo wreście iaka inna Królowa Angielska przeniewierzyła się mężowi. Jeżeli podług praw naszych tak wielkie przestępstwo za zbrodnią Stanu uważanem być niemoże dla tego że się go dopuszczono za granicą i z cudzoziemcem, możeż kto inny prócz Wydawcy Dziennika *Czas* rozumieć, iż przestaie być występkiem? możeż taki powód uważać inaczey, iak za wybieg prawniczy? Któż mógł by utrzymywać, iż gdyby iasne dowody podobnego przekroczenia Wysokiemu Trybunałowi Parlamentu przedstawione były, Parlament odmówiłby Królowi drogi prawa, która każdemu mężowi iest zostawioną, i chciałby dozwolić ażeby osoba w takim stanie rzeczy, osięgła prawa, przywileie i honory iey dostoieństwu należne? Królowa w takim przypadku niepodpadałaby bez wątpienia karze iaką prawo za zbrodnią Stanu przeznacza, ale nieprzestałaby mimo tego być kobietą występną? I czyliż wtedy spokoyność Państ-

wa, dobre obyczaie w kraiu, i gdyby była młodą, czyliźby bespieczeństwo następstwa na tron niewymagało od Parlamentu, ażeby przedsięwziął środki do zaradzenia tak wielkiemu nieszczęściu? To cośmy powyżey powiedzieli, iest tylko nieiako hipotezą. Z każdym mięszkańcem kraiu cieszylibyśmy się zarówno, żeby można ominąć wszelkie rozprawy do podobnych domniemań prowadzące.«

—Królowa Angielska ma teraz rok 52. Dzienniki oppozycyyne brzmią iey pochwałami. Zdaie się, mówi dziennik Czas, — że NPani naypięknieyszy wiek zaczęła. Patrzmy na iey czoło otwarte, wzrok żywy, krok pewny, poruszenie lekkie, postawę lwią (lionlike port). Iak sławny nasz Poeta mówił o Krolowey Elzbiecie; zastanowmy się nadto nad iey bystrym dowcipem, wyobrażnią ognistą, odwagą dzielną i stałością niewzruszoną, a znaydziem zalety godne korony. P. Canning nazwał ią powabem, życiem i ozdobą towarzystwa.

Powszechnie utrzymuią, iż P. Camning który w zimie roku przeszłego wysyłany był z Włoch dla układania się z Królową, a który po powrocie swoim do Londynu w Parlamencie śmiało za nią przemawiał, wyydzie z Ministerium dla tego że teraz iawnie okazał niechęć z powodu poddania Królowey pod sąd.

Gdy się rozeszła pogłoska w Londynie, iż Królowa odwiedzi teatr Opery, natłok ludu był tak wielki, iż się widzowie pomieścić nie mogli. Mimo wszelkie oczekiwania niepokazała się Monarchini, i zapewne niepokaże się na żadnem mieyscu publicznem poki się iey los nieroztrzygnie.

Zaburzenia w Londynie iuż się nieco uspokoiły. Na ulicy Karoliny w dniu 8 Czerwca podpalił lud pod wieczor dom niedaleko pałacu Lorda Exmouth leżący. Wszczął się pożar, ale go szczęściem wkrótce ugaszono. Lud rozpędzony zebrał się znowu pod pałacem samego Lorda, i chciał także go podpalić. W tym Lord Exmouth pokazał się w oknie z nabitym pistoletem, i zagroził, iż pierwszego, który się poważy dom iego podpalać zastrzeli. Ta nadzwyczaina śmiałosć wszystkich zdumiała; a liczne zgromadzenie natychmiast się rozeszło spokoynie.

— Xże Frias, następca Xcia San Carlos w Ambassadzie Hiszpańskiey przybył do Londynu. Powitany został kilkokrotnemi wystrzałami z dział, i otrzymał wartę honorową.

SZWECYIA.

z Sztokolmu, 15 *Czerwca*.

Przybyło tu niedawno z uniwersytetu derptskiego przeszło 30 uczniów, maiących zamiar zwiedzenia piechotą całey Szwecyi. Maią mundury z kołnierzami haftowanemi złotem; rysunek haftu iest rozmaity, według fakultetu do którego należy. Uczniowie ci idą ztąd do uniwersytetu Upsalskieego.

WIADOMOŚCI NAYNOWSZE.

ANGLIIA.

z Londynu, 23 *Czerwca*.

Narady parlamentu w sprawie Królowey były wstrzymane i odkładane przez cały przeszły tydzień od dnia do dnia. Nakoniec wczora, Pań *Ilberforce* uczynił w tym przedmiocie przełożenie (poźniey kommunikować one będziem czytelnikom naszym.) Po długich i gorących sporach które do piątey z rana trwały, to przełożenie zostało przyiętem większością głosów. W przeszłą środę zaszły rozruchy między pospólstwem w ulicy stey Anny w Westminster. Naywięcey tam było Irlandczyków. Od pogróżek i łaiania przyszło nakoniec do bitwy i formalnego zamieszania. Komenda policyyna i woyskowa wysłane dla uspokoienia zuchwałych niemało ucierpiały od pocisków kamieni, które toż pospólstwo na nich rzucało. Po czem niespokoyni powłazili na dachy i rzucali dachówkami na woysko i policyiantów. Jeden z zuchwałych chciał wystrzelić z pistoletu do porucznika *Frazer*; lecz sczęściem z panewki tylko schwyciło. Zołnierze musieli kilkakroć dać ognia, nie ład iednakże iescze się nieskończył; zuchwalcy skryli się do iednego domu, którego drzwi policyia wysadzić musiała. Znalazła tam dziewięciu niespokoynych, których biorąc, kilku raniła i wzaiemnie ciężkie odniosła rany. Nakoniec oddział dragunów przyszedł na posiłek i rozproszył buntowników koło godziny 2giey z północy.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.